

«Anekdoter»

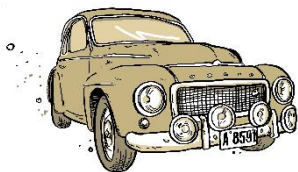
Noen erindringer fra opplevelser i guttedagene på 50- og 60-tallet ved Trond Skedsmo. Et innblikk i en viktig tid for mange.

Treffet ble holdt på Borgen klubbhus. De fremmøtte koste seg med kaffe og kaker og praten gikk. Mye mimring. Øyvind Larssen ønsket velkommen før Trond overtok. Han innledet med å si at han har stoff til flere kvelder med Anekdoter, så dette er kun første del. Han takket for alle innspill og hjelp han har fått fra andre for å få dette til.

Trond fortalte at oppveksten på 50- og 60-tallet på Borgen hadde et bakteppe av jordbruk, skogbruk, ravinlandskap, håndverksmiljø og pendling til arbeid i Oslo. Og at det var et idrettslag i utvikling her. Trond skrev ned disse opplevelsene for at hendelsene ikke skulle bli glemt og valgte da å skrive dem som anekdoter. Anekdoter er korte fortellinger, gjerne med humoristisk innhold, men anekdotene inneholder også en del alvor.

Da den eldre garde samlet seg på Borgen for å se på trafikken søndagskveldene

Lørdag ettermiddag var det «rushtrafikk» forbi Borgen. Folk var ferdige på jobb og skulle hjem til helga, og mange skulle på hytter eller til familie. Det var vanlig å slutte av i ett-tida, og så hadde man hele helga foran seg til avslapning og fritidsaktiviteter. Tenk det, mer enn en hel dag fri! Søndag ettermiddag begynte trafikken tilbake, det var vel særlig de som hadde hytter som kom allerede da. Noen tok seg da en tur ned i Svingen, møtte andre, så på bilene og fikk høre nytt og knyttet vennskap. Navnet var egentlig Langset-svingen, men vi forkortet til Svingen. Hovedveien gjorde jo en sving på seg der.

Ill. Stian Tranung

Tidligere på femtitallet var det lite med biler, men det ble lettere å skaffe seg bil ca. 1960. Det var da ansett som litt spesielt med så mye trafikk, og en severdighet faktisk, det skjedde jo ikke så mye her. Og slett ikke alle hadde bil heller, men mange var interessert i å se på de ulike biltyperne, nå som flere biler hadde kommet i salg. Kanskje ønsket de seg en selv også. Etter 1960 kunne alle kjøpe seg bil hvis de hadde råd. Tidligere var bilsalget ikke fritt, det var en slags rasjonering/behovsprøving. Biltrafikken økte så gradvis og etter hvert ble det ingen severdighet lenger, men kanskje etter hvert mer en plage.

Skirenn på nullføre

Det var gjerne slik i idrettslagene her i bygda at det var skiaktivitet og skigruppe, før Ullensaker Skiklubb ble etablert i 1958. Dette gjaldt også Borgen IL, hvor skigruppa ble nedlagt samme år. Borgen idrettslag ble stiftet i 1945.

Ikke så mange husker at det ble arrangert skirenn fra det gamle klubbhuset til idrettslaget. Dette huset eller brakka lå på den andre sida av banen i forhold til i dag. Denne banen blir den dag i dag benevnt med «Plassen». Antakelig var dette midt på femtitallet. Løypa gikk opp i skogen og var merket med røde kreppapirremser. Her var det ikke maskiner, men skier som var blitt brukt til å lage løypene, og kanskje litt til stavtak. Det var selvsagt klassisk stil som gjaldt den gangen, «ekte» skigåing med diagonalgang. Det var de virkelig gamle gode gutta som gikk, jeg bare så på. Men jeg husker tjærelukta, så den dagen må det ha vært

nullføre. Og antakelig hickory-ski eller eikeski med Rottefella bindinger. De hadde nok en varmekilde så de kunne bre det svarte klisteret utover skia. Som slitelag ble det gjerne lagt på Bergendahls klister under hele skia, og så et mykere lag med Østbyes klister renndagen, under midten. Men nå til dags er vel snart skismøring «ut», det er staking som gjelder. Garderobe-forholdene var jo ikke slik som i det huset som står der nå, så disse kjempene skiftet bare til tørre klær etterpå. Det var jo helt vanlig. Kanskje gikk de på ski hjem igjen også. Mange av de gamle sliterne gjorde det, før bil ble vanlig.

Samling på butikktrappa

I guttedagene var det vanlig at vi også møttes på butikktrappa. Det var to butikker på Borgen den gangen, det var Samvirkelaget og det var Ringnesbutikken. Begge hadde ei trapp som vi kunne sitte på, men erindringene nedenfor er fra sistnevnte. De av oss som hadde 10 øre, kjøpte gjerne en 5-øres karamell, hvis vi ikke dro til med en som var dobbelt så stor. Kanskje hadde vi en femtiøring, da kunne vi få en ispinne. Den med sjokolade kostet hele femtiøringen. Nøyde vi oss med en ispinne uten sjokolade, kostet den 48 øre. Vi fikk en krokanis for den summen. Begynte vi å nærme oss krona, så fikk vi en båtis for 80 øre. En kroneis kostet – ei krone. Vi trodde vel da at navnet hadde noe med prisen å gjøre. Seinere har jeg lært at det var det visst ikke. Det var sjelden vi kunne koste på oss så mye. Det å ta høl på ei hel krone satt langt inne. Ei blank fin krone var mye verdt. Noen ganger kjøpte vi brus, en liten Asina kostet tror jeg 48 øre, men den var altså liten, 0,25 liter var det vel. De fleste hadde ikke noe særlig mer enn det til sånt. Ukelønna lå kanskje på 3 kroner og det skulle rekke til mye. Etter hvert ble det 5 kroner i ukelønn.

Ill. Stian Tranung

Kanskje skulle en tro at vi kjedet oss, men jeg husker ikke det, stedet var nok heller grobunn for planer som vi hadde om å spille fotball, leke cowboy og indianer, bygge bar- og/eller måsahytte osv. Og alt dette ble fort satt ut i livet med utgangspunkt i butikktrappa. Det var egentlig en stor ting å være der og kanskje også ha råd til å kjøpe noe. I dag finnes det ingen originaler igjen, hehe, men den gang observerte vi alle de gamle som kom. Og bildet av dem alle sitter fortsatt.

Det var litt forskjell på disse butikkene, som hovedsakelig solgte dagligvarer. Samvirkelaget var slik som i dag, et medlemsforetak og hadde sin kundekrets. Ringnesbutikken som den andre ble kalt, etter navnet på eier, var en privatbedrift og hadde sin kundekrets. Jeg tror kundene stort sett holdt seg til den ene eller den andre forretningen, men vi hadde ingen tanker om det den gangen.

Da vi klampet/kastet på stikka på våren

Om våren, da det var som blautest, var det vanlig at vi kastet på stikka. Vi kalte det klamping eller kanskje også lapping. Vi satte opp en kniv, med spissen ned, midt i veien. Klampeplassen var gjerne oppe ved Svingen. Bilene som eventuelt kom, kunne da likevel passere. Det hele foregikk ved at vi benyttet 5-øringene. De gamle 5-øringene var akkurat passe store og passe tunge til dette formålet. Det gjaldt å komme nærmest kniven (stikka). Når alle hadde kastet kunne den som lå lengst fra kniven forsøke å komme nærmere ved et nytt kast. En og samme spiller hadde kun en mynt på bakken. De myntene som ble kastet, ble enten liggende fordi de lå bedre an, eller de havnet i potten. Den som lå nærmest lå der helt til noen kom nærmere, eller eventuelt ble skjøvet vekk av en annen mynt. Etter hvert som vi ble tomme for 5-øringene, kunne vi veksle inn flere fra potten, ved å legge inn en 10-øring, 25-øring, 50-øring eller ei hel krone! Slik vokste potten helt til alle, bortsett fra en,

Ill. Stian Tranung

hadde gitt seg og det ble kåret en vinner. Noen ganger var det voksne med og de hadde jo mer penger, og da kunne potten bli ganske stor.

Et spill ble kalt ei kule, og en slik kule kunne da vare hele dagen og av og til måtte vi hjem for å spise før vi kunne fortsette. Da lå alle myntene der til vi kom tilbake. Jeg kan ikke huske om vi hadde en vakt, men det var nok slik at en av oss måtte stå igjen for å holde kontroll med stillingen, når de andre gikk hjem for å ha pause! Potten tok vi nok vare på, en betrodd person fikk den jobben. Potten, ja, den måtte jo fordeles når kula var slutt. Den som vant fikk riste alle myntene først, og kastet dem opp i luften. Det som ikke var 5-øringer, var «sølv», alt ble ristet. Valgte han «kron» tok han selv alle med kronsiden opp. Valgte han «mynt» kunne han ta alle med myntsiden opp. Den som fikk andreplassen, kunne så riste resten. Slik gikk det videre, avhengig av plassering i spillet, til hele potten var fordelt. Dette var noe som altså foregikk om våren, da det var bløtt på veien. Utover sommeren ble det hardt og ikke så lett å sette ned stikka. Interessen for denne aktiviteten dalte da, men ble gjenopptatt våren etter. Vi brukte altså 5-øring, den var passe tung, av kobber tror jeg. Men på den tiden var det fortsatt igjen noen svarte 5-øringer fra krigens dager, av nikkel tror jeg. De var ganske lette og ganske uegnet til å bli kastet, i hvert fall ved vind, men hadde du en slik, kunne den også benyttes, den var like mye verdt. Derimot klarte man neppe å støte bort en annen mynt med nikkel-mynten.

Kuruke-fotball

Fotballbanen til idrettslaget var på 50-tallet under ombygging og vi manglet plass til å spille fotball. Vi fikk derfor låne noen sletter rundt omkring. Bl. a. fikk vi låne den gamle ekserserplassen ved Lille Oranien. I tidligere tider var dette en plass som også ble brukt av soldater som var forlagt på Oppen gård. Plassen lå like ved en liten skibakke som vi kalte «Gundabakken». På den tiden var det helt vanlig at alle aldersgrupper var med i en og samme kamp. Vi delte inn i to lag og alle fikk være med. Det var gjerne to stykker som fikk være de som valgte, og da etter tur. Lagene ble alltid valgt etter et visst mønster, da noen ble ansett for å være bedre fotballspillere enn andre.

Vi fikk også låne jorder nede på Borgen. Det var ikke så nøye om det nylig hadde vært havn der, hvor kuene altså beitet, og om kuene hadde gjort fra seg. Kurukene ble da en ekstra motspiller, men ingen medspiller akkurat. Men det var likt for alle. Disse fotballkampene la et godt grunnlag for fotballutviklingen hos den enkelte. Det var gjerne lange kamper, noe krangling, men mye moro. Det var gjerne ingen dommer, så det ble ofte en del diskusjon før vi ble enige om hva som var riktig avgjørelse. Kanskje var dette en forløper for VAR. Noen ganger spilte vi også med to lag mot samme mål. Utrolig nok fikk vi det til å virke. Da var det en felles (nøytral) keeper, og det laget som scoret fikk da sitt tellende mål. Så spilte keeperen ballen ut igjen og det var da om å gjøre å få tak i ballen, enten direkte eller ved å ta den fra en motstander. Også i friminuttene på skolen spilte vi fotball. Da hadde vi ikke tid til å velge lag, dette ble gjort en gang for alle for samme skoleår. Jeg husker fortsatt stort sett laginndelingen.

Ill. Stian Tranung

Det var en stor dag da idrettslagets grusbane (Plassen) var forvandlet til en flott grasbane som ble innviet i 1961. Det åpnet veien for en stor fotballaktivitet for alle aldersgrupper på Borgen. Det var en gutteting den gangen, jentene begynte med fotball mange år senere.

Lilleputtmestre i 1963

Denne anekdoten er en kontrast til forrige anekdote, «kurukefotball» eller er det en sammenheng?

Året var 1963, fotballen på Borgen lå nede, etter flere år på 50-tallet uten bane som vi kunne trene på og til å kunne ta imot andre lag. Det var jo tross alt bare 2 år siden grasbanen ble åpnet. Idrettslaget stilte med A-lag i 6. divisjon, men laget måtte etter en tid trekkes fra serien, da det var for få spillere. Etter hvert kom likevel seniorfotballen i gang. I mellomtiden stormet yngre krefter frem. For de yngste, lilleputtene, 11-12 år, var det dog ingen ordinær serie, men dette året startet Romerikes Blad med å arrangere det første lilleputtmesterskapet her i kretsen. Det skulle være en prøveordning, men erfaringene fra det første mesterskapet førte til at mesterskapet ble gjennomført i mange år etterpå. Dette ble en kjærkommen anledning for lagene til å ha noe å gå inn for. Første året deltok det 22 lag, med innledende runder, semifinale og finale. Finalen gikk på Åråsen den 26.10.1963 med nær 300 tilskuere, herav en stor heiagjeng fra Borgen. Borgens lilleputter vant, etter spilleforlengelse, en svært jevn finalekamp med 2-1 over Bjørkelangen. Etter kampen ble det pølsefest på det gamle klubbhuset. Da de kom dit var det riktignok ingen der, døra var låst, men fest ble det likevel! Vi antar at det var en forløper til en gruppe som senere ble benevnt «damegruppa», som tro til for å få ordnet dette. «Damegruppa» var en viktig støttegruppe for Borgen IL i mange år.

Det hører med til historien at lilleputtlaget fra 1963 utgjorde stammen i det laget som noen år senere spilte mot Skeid i NM. Da ble riktignok motstanden for sterk. Oslo-laget vant 7-0 i en kamp som ble spilt her på Borgen! Men dette juniorlaget huskes likevel for en sterk prestasjon ved å delta i norgesmesterskapet det året.

Borgens A-lag rykket ned til 7. divisjon i 1972. Da Borgen i 1975 rykket opp igjen til 6. divisjon var 6 av «lilleputtene» med. Tronds rolle i dette? Han var med i heiagjengen på tribunen i 1963.

Da vi løp stafetter for idrettslaget

Noe som kanskje ikke er så kjent, er at vi på femtitallet løp en del stafetter for idrettslaget, det vil si Borgen idrettslag. Jeg husker spesielt at vi en gang var helt over på Norderhov med forskjellige lag. Det var også tur til Drammen og det var gjerne rene guttelag og rene jentelag. Det kunne være sju-åtte på hvert lag og etappene fra ca. 100-200 m hver tror jeg. Det var en veldig fin og sosial aktivitet, ikke så lang tid for prestasjonen, men alt rundt var moro også. Det var ikke så mye friidrett før på 60-tallet, så dette var et fint tilbud.

På 60-tallet, etter at grasbanen ble etablert, ble det også lagt til rette for friidrett ved at det ble kjørt på køl rundt banen. En god del var finkornet, men det var også med mange store, svarte kølklumper som måtte ryddes bort. Det svarte fra den tiden preget idrettsplassen i mange år etterpå. Jeg husker det kunne være 3 løpebaner, og ble det 4, var det riktig stort. Startblokka var å grave to små groper, en til hvert bein. Det var også høyde- og lengdegroper. Alle øvelser var med, også kastøvelser. Vi hadde noe som het slengball, mange av jentene hevdet seg der i kretssammenheng. Det var også endel terrengløp hvor vi hadde et godt nivå. Mange gode prestasjoner ble notert på friidrettsbanen og vi hadde folk som kom helt ned på 7-tallet (!) på sekstimeter'n. I høyde var det den gang saksestilen som gjaldt, noen klarte vel omtrent 1,60 m så vidt jeg husker. Etter hvert var det noen i andre kretser som tok i bruk dykk-stilen, og da svingte de seg fort vekk over 1,80 m. Så da var det å finne på noe annet.

I dag er jo begge disse stilarter borte og erstattet av den som vi alle kjenner til fra tv-skjermen. Det var også stor håndballaktivitet utover på 60-tallet. Det ble målt opp bane på grasbanen, håndballmål mm ble anskaffet. Det var særlig jentene som var med på det, gutta hadde fotballen. Litt senere kom det også i stand håndballag for gutter (herrer). Der hevdet vi oss ganske bra. En gang et godt lag fra Lillestrøm gjestet oss på ny asfaltbane, hadde vi dem litt i kne faktisk. Det fikk jeg bekreftet også noen år senere, da jeg traff en av lillestrøm-kara i jobbsammenheng. Men de vant nok til slutt. Senere ble det bestemt at all håndball skulle foregå innendørs og asfaltbanene som mange hadde fått laget, ble ikke brukt lenger eller ble brukt til parkeringsplass.

Bandy uten skøyter

Meieridammen var en utgravd dam som var laget for å ha is til kjøling av melka på meieriet. Det ble saget ut store blokker og disse ble lagret i sagflis. På den måten hadde meieriet is til kjøling av mjølka til langt utover sommeren. Da ble vel blokkene delt i småbiter tror jeg. De fleste meierier hadde slik is-dam på den tiden. Om vinteren fikk vi lov til å ha skøytebane der. Vi gikk på lengdeløpsskøyter, skruskøyter og «blekkspann». De sistnevnte hadde bare metallet, ikke overlæret. Vi snørte dem på oss ved hjelp av reimer.

Det ble laget bane rundt. Skøytesport var på den tiden svært populært, med gode norske og utenlandske utøvere. Vi lekte vel at vi var både den og den. Hjallis var jo et navn vi visste om alle sammen. I det ene hjørnet var det en råk, her var det åpent, og det var sperret med en tykk ståltråd så vi ikke skulle kjøre uti. Råken kom av at kjølevannet fra meieriet kom ut i et rør der. Noen ganger måkte vi hele dammen ren for snø. Ingen hadde bandyskøyter, men vi fikk tak i bandykøller og bandyball, en veldig hard liten kule på størrelse med en tennisball. Men altså ikke med luft i. Så løp vi rundt med de støvler vi hadde og lekte at vi spilte bandy. Det var ganske moro! Men vi sklei jo og datt av og til. Om sommeren ble dammen også benyttet endel til bading. Den var dog for dyp for oss som ikke kunne svømme.

Skiløyper for egen maskin

Mange gikk på ski, særlig i helgene var en del ute. Den første som gikk fikk den tyngste jobben, det kunne jo velte ned mye snø på ei natt! Senere fulgte alle i det samme sporet. Og det var et fast mønster om hvem som gikk først og hvem som kom deretter, alt avhengig av når en kom seg opp på morgenen. Dette var løypeprepareringen, men så ble det jo bedre og bedre etter hvert som flere gikk. Det var kanskje ingen såle og sporet kom lenger og lenger ned i løssnøen og stavtak var ikke lett å foreta. Vi fant da på at vi burde gjøre det litt bedre. Slik gjorde vi det i en treningsløype vi hadde opp fra Steinhølet. (Dette var et sted hvor det i tidligere tider ble tatt ut stein og også omdannet stein til pukkstein. Det ble brukt til nødsarbeid på 30-tallet. Det nyeste boligfeltet på Borgen starter der). Derfra tok vi en runde om toppen av marka og så om Dalehytta og ved Stordammen. Så begynte vi å trække to nye spor, et på hver side av hovedsporet. Vi gikk da en på høyre og en på venstre side. Når det var gjort hadde vi jo pløyet litt snø tilbake i hovedsporet, så da måtte det gås opp igjen. Men til slutt ble det en fin treningsløype med bedre forhold for stavtakene. Den gangen var det jo bambusstaver med trinser (en rund dings nederst på staven). Da vi hadde tilrettelagt også for staven/trinsen ble det en veldig god opplevelse. Dagen etter kunne det ha kommet ny snø, så da var det på'n igjen. Vi hadde nok en treningsløype på 3,5 km eller noe sånt på den måten. Bærre lekkert!